IX. ULUSLARARASI SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI KONGRESİ

"GÖÇ VE TOPLUM"

BİLDİRİLER/PROCEEDINGS

15-17 KASIM 2018

ÇANAKKALE, TÜRKİYE

http://ngo.comu.edu.tr/

IX. INTERNATIONAL NGOs CONGRESS

"MIGRATION AND SOCIETY"

November 15-17, 2018

ÇANAKKALE, TURKEY

Tekstil Sektörünün Yeni Aktörleri: Bağcılar İlçesindeki Suriyeliler

Canan Kulek*

Selver Özözen Kahraman**

Özet

Türkiye, 29 Nisan 2011'den bu yana sayıları 252 ile başlayıp günümüzde (16 Ekim 2018) yaklaşık 3,5 milyona ulaşan Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye'nin 81 iline dağınık bir şekilde yerleşen bu Suriyelilerin iller üzerindeki etkileri de farklı olabilmektedir. Türkiye'de en fazla Suriyelinin yaşadığı İstanbul'da Suriyelilerin ilçelere dağılımı da dağınık gerçekleşmiştir. İstanbul'da en fazla Suriyelinin yaşadığı ikinci ilçe olan Bağcılar'da sayıları 49,289 (26 Nisan 2018) kişiye ulaşan Suriyeliler ilçeyi birçok yönden etkilemektedir. Ekonomik etkilerin en fazla etkili olduğu bu süreçte Suriyeliler yaşamlarını devam ettirebilmek ve kolay iş bulma durumlarından dolayı ilçedeki en yaygın sektör olan tekstili tercih etmektedirler.

İstanbul'daki ve Türkiye'deki toplam Suriyeli nüfusunun büyük bölümünün yer aldığı Bağcılar ilçesinin (İstanbul) çalışma sahası olarak seçildiği bu çalışmada Bağcılar ilçesi özelinde tekstil sektörünü canlandıran Suriyelilerin demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri, tekstil sektöründeki hareketlilikleri, ücretleri, çalışma şartları ve tekstil sektörü üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Araştırmada resmi kurumların sağladığı veriler ile sahada anket ve mülakat yolu ile elde edilen veriler kullanılmıştır. Resmi verilere göre 8 Şubat 2018 itibariyle İstanbul'da 547,755 Suriyeli, Bağcılar ilçesinde ise 47,008 Suriyeli bulunmaktadır. Sahada 18 yaş ve üzeri 102 Suriyeli ile anket ve mülakat uygulanmıştır. Yerli tekstil atölye sahipleri ve daha öncesinde veya şu anda tekstilde çalışan Suriyelilere sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bilgilere göre, İstanbul'da tekstil sektörü gibi Suriyelilerin emeğine bağlı sektörlerin toplandığı mekânlardan biri olan ve Suriyelilerin akrabalık ilişkilerine dayanarak geldikleri ilçede en yaygın sektörün tekstil olması, tekstilde işçi açığı yaşanması ve başlangıçta Suriyelilerin ucuz işçi olarak görülmesinden dolayı tekstil sahiplerinin Suriyelilere iş vermesi ancak zamanla tekstil atölyeleri arasındaki rekabetin artmasından dolayı Suriyelilerin ucuz işçi olmaktan çıkıp yerli işçilerle aynı ücretleri alması, Suriyelilerin ilçedeki tekstil atölyesi sayısını artırdıkları bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeliler, Tekstil Sektörü, Göçmen Emeği, Bağcılar-İstanbul

*Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, canankulek@comu.edu.tr

**Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü sozozen@comu.edu.tr

The New Actors of Textile Sector: Syrians in Bagcilar District

Abstract

Turkey, from 29 April 2011, is home to approximately 3,5 million Syrians today (16 October 2018) since the numbers began with 252. The effects on the provinces of Syrians who settled in a scattered manner into Turkey's 81 provinces might be different. The distribution of Syrians to districts in ıstanbul where lives most Syrians occurred also dispersed. Syrians who reached 49,289 (26 April 2018) the number of Syrians in Bagcilar, which is the second most inhabited district in Istanbul, affect the district in terms of many aspects. In this process where economic effects are most effective, Syrians prefer textiles which are the most common sector in the district due to their ability to continue their lives and their easy employment.

It was discussed the effects on the textile sector, their wages, working conditions, mobility in the textile sector and the demographic and socioeconomic characteristics of Syrians that were invigorated the textile sector in the district in this study that Bagcilar district, where most of Syrians in Istanbul and Turkey are located, was chosen as a study field. In the study, it was used data obtained from the survey applied in Bagcilar and provided by official agencies. According to official data of GIGM, there are 547,755 Syrians in Istanbul and 47,008 in Bagcilar as of 8th February 2018. In the field, the survey was conducted on 102 Syrians and 50 local residents over the age of 18 years. It was asked questions to local textile workshop owners and Syrians working or worked in the textile sector. According to the obtained information, the findings were reached that textile is the most common sector in Bagcilar where Syrians came in regard to kinship relations and is one of the places where collected sectors depending on Syrian labor such as the textile sector in Istanbul, the experiencing a deficit of workers in textile, giving a job of textile owners to Syrians due to being seen initially Syrians as cheap workers but in time receiving the same wages of Syrian workers with local workers due to the increased competition between textile workshops and increased the number of textile workshops in the district by Syrians.

Keywords: Syrians, Textile Sector, Immigrant Labor, Bagcilar-İstanbul

Giriş

29 Nisan 2011'den bu yana Türkiye'ye yönelik gerçekleşen Suriyeli göçleri bugün yaklaşık 3,5 milyona ulaşmıştır. Sayıları milyonlara ulaşan bu Suriyeliler zamanla ülke içerisinde de hareketliliklerini artırarak şehirlerde farklı sayılara ulaşmışlardır. Yerleşilen şehirler arasında en fazla Suriyeliye ev sahipliği yapan İstanbul'da Nisan 2018 itibariyle 558,276 Suriyeli yaşamaktadır. İstanbul içerisinde de farklı ilçelere yerleşen Suriyeliler, ilçe tercihlerinde genellikle sosyo-ekonomik düzeyi düşük, yoksulluğun yaygın, muhafazakârlığın-dindarlığın belirgin, sosyal çevrenin dayanışma gösterdiği ve nispeten yaşamın daha ucuz olduğu ilçeleri tercih etmektedirler (Erdoğan, 2017: 31).

İstanbul ilçelerine dağınık yerleşen Suriyelilerin en fazla tercih ettikleri ilçeler arasında Esenyurt ilçesinden sonra ikinci sırada yer alan Bağcılar ilçesi Suriyeliler tarafından yoğun olarak göç almaktadır. GİGM verilerine göre 26 Nisan 2018 itibariyle 49,289 Suriyelinin yaşadığı ilçe, İstanbul'un diğer ilçelerine nispeten ekonomik uygunluğu, İstanbul'un merkezine yakınlığı ve iş imkânlarının çokluğu sebeplerinden Suriyelilerce tercih edilmektedir. Özellikle iş imkânlarından dolayı tercih edilen ilçede, maddi durumları yetersiz olan ve İstanbul gibi metropoliten bir şehirde yaşamaya çalışan Suriyeliler maddi kazanç sağlamak için ailenin tüm bireyleriyle birlikte çalışmaktadırlar. Bu durumun yaygın olduğu Bağcılar'da imalat sanayi içerisinde kayıt dışı istihdamın en yaygın olduğu sektör olarak tarif edilen tekstilde (Erol ve diğerleri, 2017: 20) çalışmaktadırlar. Tekstil sayısında İstanbul ilçeleri arasında ilk sırada gelen Bağcılar, Suriyelilerin her yaş grubu tarafından tercih edilmektedir. Aile bütçesine katkıda bulunmak durumunda kalan Suriyeli çocukların payları da tekstilde çalışan grup içerisinde fazla olabilmektedir (Erol ve diğerleri, 2017: 34).

Çalışma ile Bağcılar ilçesindeki tekstil atölyelerinde çalışan Suriyelilerin, tekstil sektöründeki payları, önemleri, tekstil sektörünü tercih sebepleri, çalışma şartları, hareketlilikleri ile sektör üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır.

1. Veri ve Yöntem

Suriyeliler ülke içerisinde illere ve ilçelere farklı sayılarda dağılmışlardır. Suriyelilere ilişkin demografik ve sosyo-ekonomik verilerin elde edilebilmesi için öncelikle resmi kurumlardan (GİGM, Bağcılar Kaymakamlığı SYDV, Bağcılar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Kızılay Toplum Merkezi) veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Ardından Suriyeliler ve yerel halk ile yapılan anket ve mülakat çalışmaları sonucu elde edilen veriler ile resmi kurumlardan elde edilen veriler SPSS 18 programında betimleyici istatistikler, çapraz tablolar, frekans tabloları, oransal grafikler ile ilişkilendirilip analiz edilmeye çalışılmıştır. Toplamda 102 Suriyeli ile çalışma yapılmış olup kişilere ulaşmada öncelikle rastgele ardından kartopu örneklem yöntemlerinden yararlanılmıştır. 18 yaş ve üzeri kişilere uygulanan anket ve mülakat çalışmaları ile de Suriyelilere ilişkin demografik ve sosyo-ekonomik verilerin yanı sıra Suriyelilerin tekstilde çalışanlarının yaşam standartları, çalışma koşulları, tekstil sektörü üzerindeki etkileri ve rolleri ile yerel işçilerle ücret farklılıkları olup olmadığına dair veriler de elde edilmeye çalışılmıştır. 50 yerel halk ile yapılan anket ve mülakat çalışmalarında da yine 18 yaş ve üzeri kişilerle çalışılmış olup yerlilerin seçiminde Suriyelilerle doğrudan etkileşim halinde olan insanların seçilmesine dikkat edilmiştir. Etkileşim içinde olan yerel halkın tespit edilmesinde de kartopu örneklem yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma yapılan yerliler ile de Suriyelilere ilişkin çalışma koşulları ve Suriyelilerin tekstil sektöründeki rolleri ve önemlerine dair bilgiler elde edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda tekstil atölye sahipleri ile de görüşülmüştür.

2. Araştırma Alanı ve Önemi

Çalışma, İstanbul ilinin en kalabalık üçüncü ilçesi olan Bağcılar ilçesinde gerçekleştirilmiştir (Şekil 1). İstanbul'un Avrupa yakasında yer alan ve 1992'de Bakırköy'den ayrılarak belediye statüsü kazanan ilçe, 2017 sonu itibariyle 748,483 yerel nüfusa sahiptir (TÜİK, 2017). Kilometrekareye (km^2) 34,022 kişinin düştüğü ilçede nüfus oldukça yoğundur. İlçenin yerel nüfusuyla olduğu kadar Suriyeli nüfusuyla da ön plana çıkan ilçelerden biri olması çalışma alanı olarak seçilmesindeki en belirleyici faktör olmuştur. İstanbul'da en fazla Suriyelinin yaşadığı ikinci ilçe (55,231 Suriyeli ile Esenyurt ilçesi ilk sırada) olan Bağcılar ilçesi toplamda 26 Nisan 2018 itibariyle 49,289 Suriyeliyi barındırmaktadır (GİGM, 2018). İstanbul'un merkezine olan yakınlığı ile yarı-çevre özelliği göstermesi ve aynı zamanda iş imkânlarının çokluğuyla Suriyelileri kendisine çeken ilçede, Suriyelilerin ilk ne zaman ilçeye geldikleri bilinmemekle birlikte öncü göçmenlerin varlığı ile Bağcılar'a Suriyeli göçü zincirleme halde devam etmektedir. Bununla birlikte ilçede yerel nüfustan göçlerin başlamasıyla boş kalan yerlere Suriyelilerin yerleşmesi ilçede süzülmenin yaşandığının da bir göstergesidir.

Şekil 1: Araştırma Alanı Lokasyon Haritası

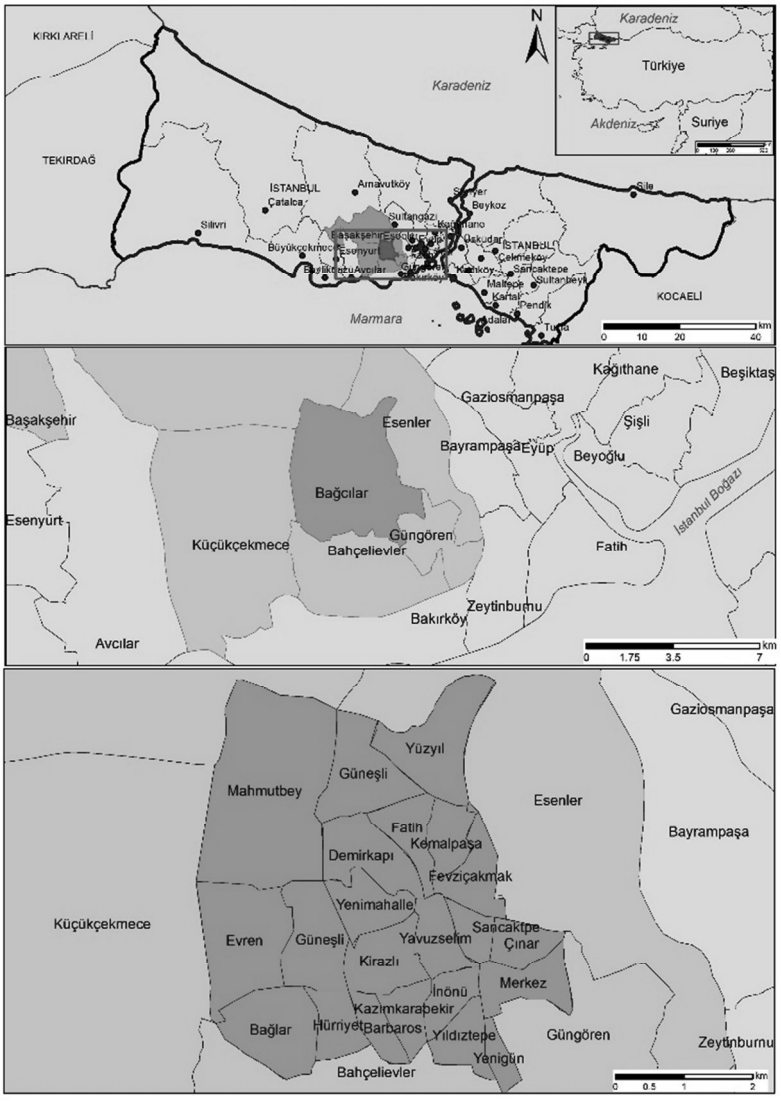

3. İstatistiklerle Suriyeliler

En fazla Suriyelinin yaşadığı ikinci ilçe olan Bağcılar'a, daha önce de belirtildiği gibi ilk ne zaman Suriyelilerin geldikleri veya yerleştikleri bilinmemesi ve yetkili kurumlardan da elde edilememesinden dolayı ilçedeki geçmiş yıllara ait Suriyeli nüfusuna ilişkin veriler elde etmek amacıyla yayınlanmış veya basılmış çalışmalardan yararlanılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda elde edilen ilk veri tarihi olan Temmuz 2015'te kayıtlı Suriyeli nüfusu 25,406 (Kaya ve Kıraç, 2016: 19) iken bu sayı çalışmalardan elde edilen bir diğer tarih olan 8 Aralık 2016'da nüfusun artmasıyla 37,643 Suriyeliye ulaşmıştır (Erdoğan, 2017: 36). Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden (GİGM) elde edilen veriler doğrultusunda ise 2018 yılına ait şubat ayında Bağcılar'daki Suriyeli nüfusu 47,008 iken Nisan ayında ise 49,289 kişiye ulaşmıştır. Suriyelilerin Bağcılar nüfusu içerisindeki oranı ise yine Temmuz 2015'te % 3,35 iken 26 Nisan 2018'da ise % 6,59'a yükselmiştir. İlçedeki oranları her geçen yıl artmaya devam eden Suriyelilerin ilçeye olan göçleri de devam etmektedir. Resmi istatistiklere göre 26 Nisan 2018 itibariyle kayıtlı 558,276 Suriyelinin yaşadığı İstanbul'da, Bağcılar'daki Suriyeliler İstanbul'daki toplam Suriyelinin % 8,82'sini temsil etmektedir.
İstanbul ilçelerindeki Suriyeli sayılarına bakıldığında 26 Nisan 2018 itibariyle İstanbul'da ön plana çıkan dört ilçeden (Sırasıyla Esenyurt, Bağcılar, Küçükçekmece, Sultangazi) birinin Bağcılar olduğu görülebilmektedir. Sosyo-ekonomik açıdan birbirine benzer durumda olan bu ilçeler Suriyeliler tarafından en çok tercih edilen ilçeler olmuşlardır. İstanbul'un merkezinden uzakta olan ilçelerde ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ilçelerde ise Suriyeli sayısında azalma görülmektedir (Şekil 2).

Şekil 2: İstanbul İlçelerindeki Suriyelilerin Sayıları (26 Nisan 2018)

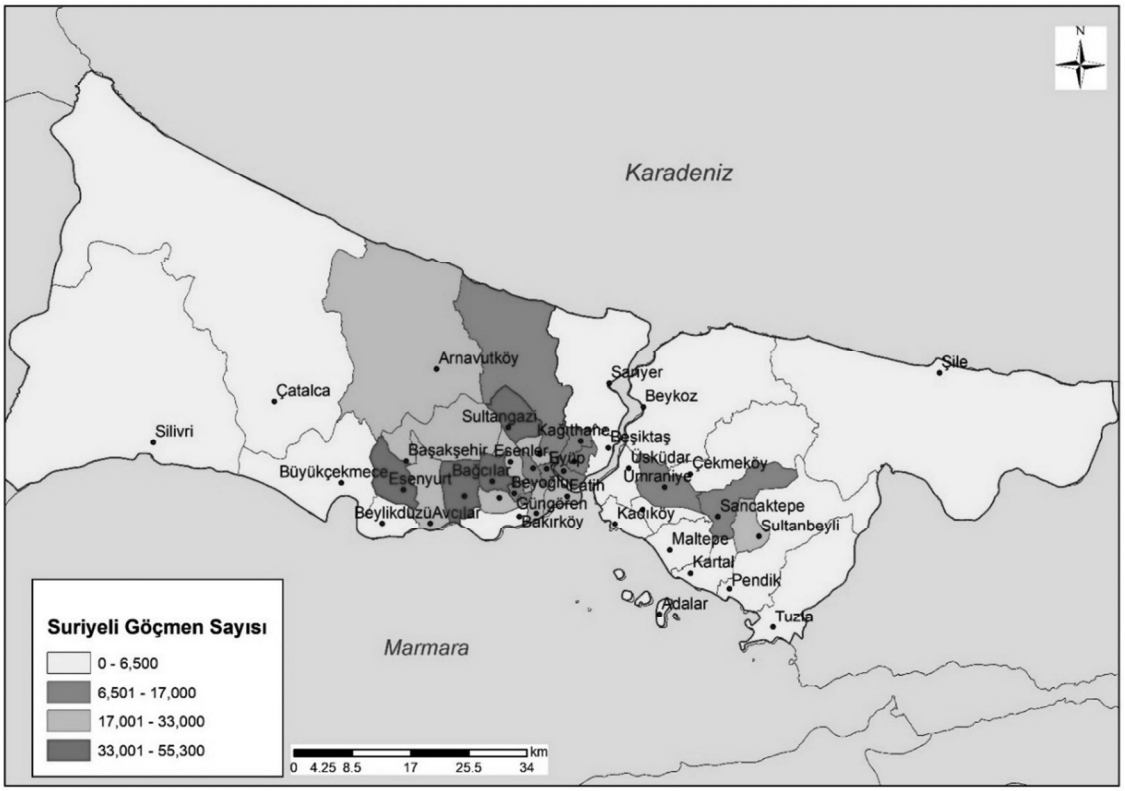

4. Araştırma Bulguları

Bağcılar'daki Suriyelilerin tekstil sektörü üzerindeki etkilerini incelemenin amaçlandığı bu çalışmada, Bağcılar'da yaşayan 102 Suriyeliye anket ve mülakat çalışmaları yapılmıştır. Rastgele ve kartopu örneklem yöntemleri ile ulaşılan Suriyelilerin % 51'ini kadınlar oluştururken % 49'unu ise erkekler oluşturmaktadır. Suriyeli katılımcıların yaş gruplarına

bakıldığında ise, 20-40 yaş grubunun büyük çoğunluğu (% 67) oluşturduğu görülmektedir. 20-40 yaş grubunu sırasıyla 20 yaş altı (% 16), 41-60 yaş grubu (%16) ve 60 yaş üstü grup (% 1) oluşturmaktadır. Çalışmanın asıl grubunu oluşturan tekstilde çalışan Suriyeliler ise tüm Suriyeli katılımcıların % 27'sini ifade etmektedir (% 48'i çalışmayanlardan, % 25'i ise diğer meslek dallarında çalışanlardan oluşmaktadır). Tekstilde çalışan bu % 27 içerisinde de Suriye'de iken tekstilde çalışanların oranı % 21, Suriye'deyken farklı meslek dallarında çalışanların oranı ise % 79'dur (Şekil 3).

Şekil 3: Tekstildeki Katılımcıların Oranları ve Katılımcıların Suriye'deki Meslekleriyle Türkiye'deki Mesleklerinin Kıyaslanması

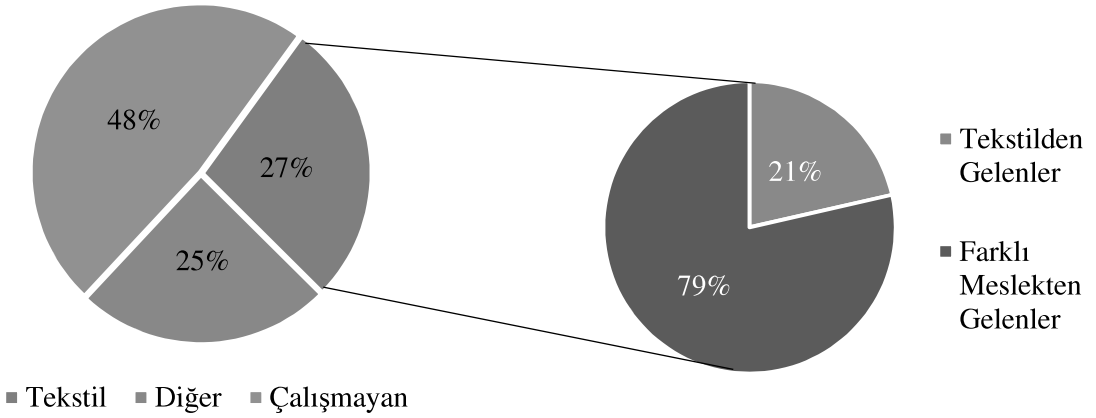

Tekstilde çalışan Suriyelilerin cinsiyetlerine göre Suriye'deki meslekleri Türkiye'deki meslekleri ile kıyaslandığında, Suriye'deyken kadınlarda çalışmayan oranı yüksekken Türkiye'ye geldiklerinde çalışmayanların oranlarında azalma meydana gelmiştir. Yine kadınlarda Suriye'de iken tekstilde çalışan katılımcı yokken Türkiye'ye geldiklerinde tekstilde çalışan kadınların sayısında artış yaşanmıştır. Erkeklerde ise Suriye'deyken çalışmayanların sayısı Türkiye'ye geldiklerinde artmıştır. Yine erkeklerde Suriye'deyken tekstilde çalışanların sayısında Türkiye'de artış olmuştur. Bir diğer dikkat çeken durum ise erkeklerde Suriye'de iken farklı meslek dallarında çalışanların sayısında Türkiye'de azalma meydana gelmesidir (Şekil 4).

Şekil 4: Tekstilde çalışan Suriyelilerin cinsiyetlerine göre Suriye'deki Meslekleriyle Türkiye'deki Mesleklerinin Kıyaslanması

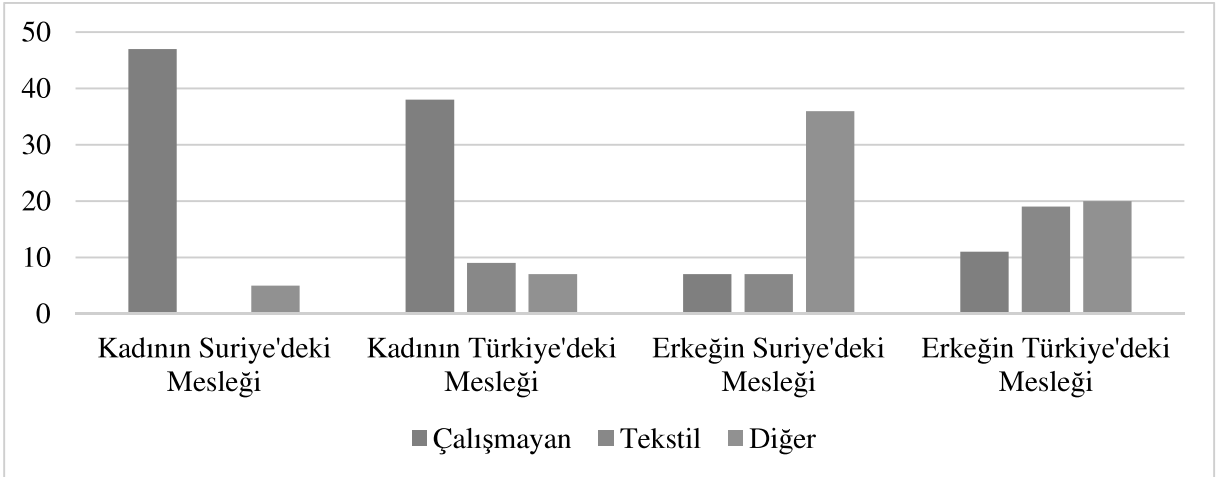

Eğitim seviyelilerine göre Suriyeli katılımcıların tekstilde çalışma durumlarına bakıldığında, tekstilde çalışanlar içerisinde ilkokul mezunların sayıca üstünlüğü göze çarpmaktadır. Her eğitim seviyesinden katılımcıların olduğu tekstil sektöründe üniversite mezunlarının da çalıştığı dikkat çekmektedir (Şekil 5).

Şekil 5: Eğitim Seviyelerine Göre Tekstilde Çalışan Suriyeli Katılımcıların Dağılımı

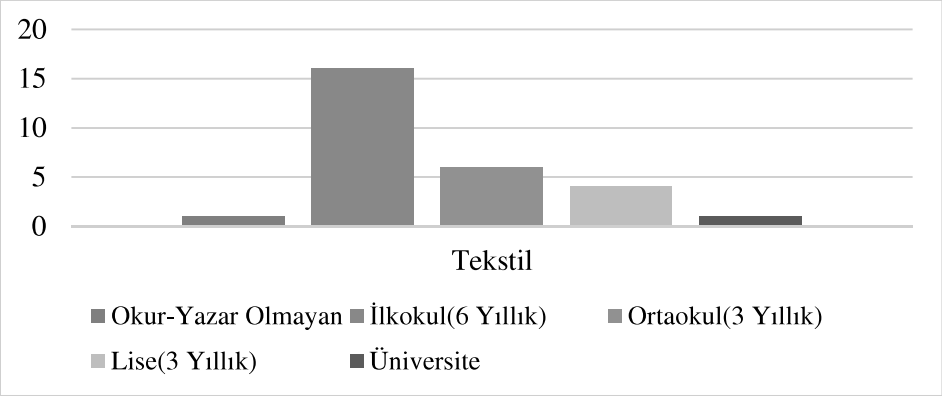

Suriyeli katılımcıların Bağcılar ilçesini tercih etme sebepleri içerisinde en büyük paya sahip olan tekstil sektörü, İstanbul ilçelerinde dağınıklık göstermektedir. Şekil 6'da da görülebildiği gibi İstanbul ilçelerinde tekstil sektöründe lider olan ilçeler sıralanmıştır. Tekstil atölye sayısı bakımından ilk sırada yer alan ilçe, hem yerel nüfusuna hem de Suriyelilere iş imkânı sunmaktadır. Bu da Suriyelilerin ilçe tercihlerinde etkili olmaktadır. Bağcılar'da tekstil atölye sayısının çokluğundan kaynaklanan iş imkânlarının da çokluğu, Bağcılar'a komşu ilçelerdeki Suriyelileri de Bağcılar'a çekmektedir. Bununla birlikte İstanbul'da ilk onda olan ilçeler içerisinde Suriyelilerin en çok tercih ettiği Esenyurt, Küçükçekmece ve Sultangazi gibi ilçelerin yer alması da dikkat çekicidir.

Şekil 6: İstanbul İlçelerindeki Tekstil Sayıları

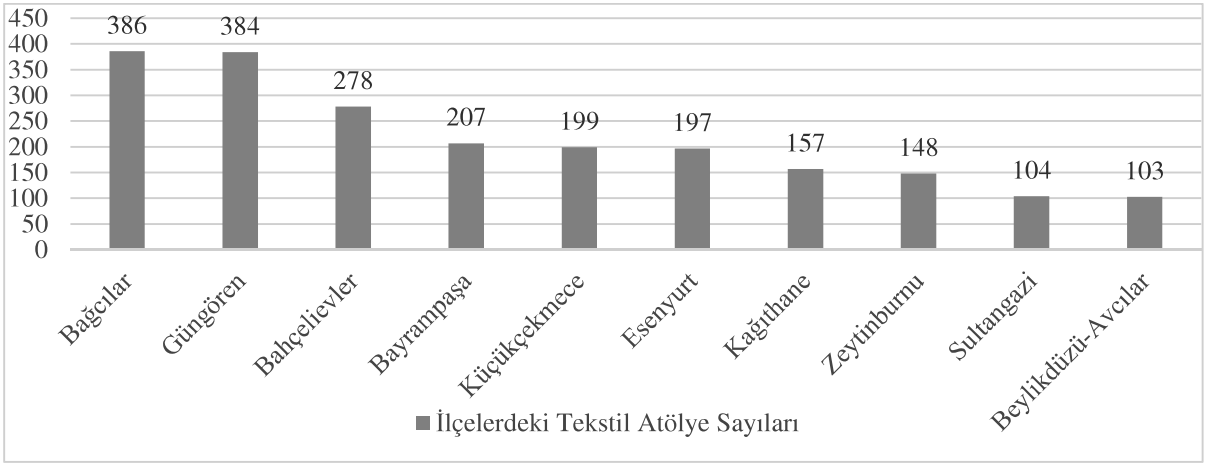

Kaynak: Erol ve diğerleri, 2017: 18

Çalışma kapsamında Suriyelilere yöneltilen sorularla Bağcılar ilçesindeki tekstil sektörünün ilçeye olan göçleri etkilemede rolü desteklenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Suriyelilerin İstanbul'u ve Bağcılar'ı tercih etme sebeplerine verilen cevaplar ile tekstil-göç ilişkisi irdelenmiştir. Şekil 7'de de görüldüğü gibi, Suriyelilerin İstanbul'u tercih etme sebepleri içerisinde en çok tekrarlanan ve Bağcılar'ı tercih etmelerinde de en çok tekrarlanan ikinci cevap olan iş imkânları Suriyelilerin tercihlerinde etkili olmuştur.

Şekil 7: Suriyeli Katılımcıların İstanbul'u ve Bağcılar'ı Tercih Etme Sebepleri

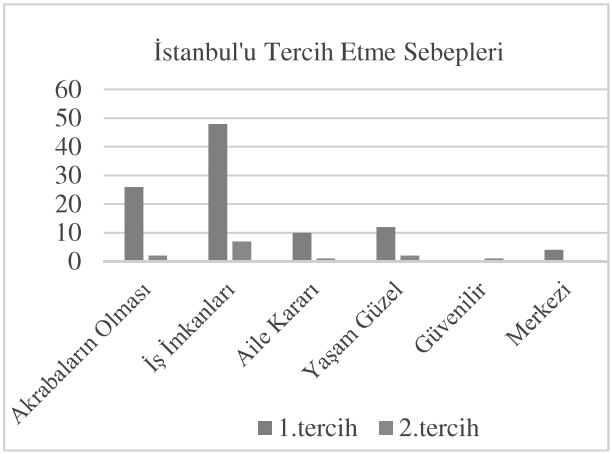

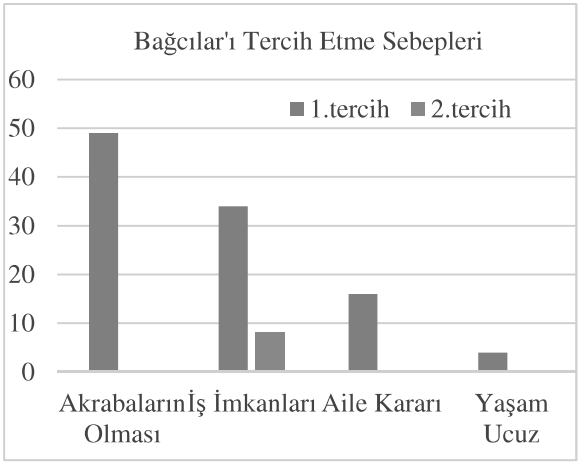

Tekstilde çalışan Suriyelilerin aldıkları maaşları ile tekstili tercih etmeleri arasında doğrudan bir ilişki bulunmamakla birlikte tekstilde maaşların sabit ve düzenli olması, iş bulmanın kolaylığı sebeplerinden dolayı Suriyeliler tekstili tercih etmektedirler. Tekstilde aldıkları maaşlar ise, çalışanın yaşına, tecrübesine ve işteki pozisyonuna göre değişmektedir. Suriyeli katılımcıların maaşları da bu doğrultuda 650 ile 2200 TL arasında değişmektedir. Suriyeli çocuklar genel itibariyle daha düşük maaş alabiliyorken aynı Suriyeli çocuklar tekstilde makineci olarak çalıştığında daha yüksek maaş alabilmektedir. Yetişkinlere ise çocuklara nispeten daha yüksek maaş verilirken yetişkinin makineci olması veya işte çalıştığı sürenin fazla olması daha yüksek maaş almasını sağlamaktadır. Burada dikkat çeken bir diğer konu ise bu maaş aralığının yerli çalışanlar içinde geçerli olmasıdır. Tekstil atölye sahiplerinin ifade ettikleri ile de örtüşen bu durum Suriyelilerin söylenilenin aksine her iş kolunda ucuz işçi olarak görülmediğinin de bir göstergesidir.

Suriyeli katılımcılara yöneltilen bir diğer soru olan "sizinle aynı statüdeki diğer gruptan çalışanlarla aynı maaşı mı alıyorsunuz" sorusuna Suriyeli katılımcıların % 49'u Evet yanıtını verirken, % 33'ü ise Hayır yanıtını vermiştir. Kalan % 18'i ise bilmediği yanıtını vermiştir. Burada etkili olan faktör Suriyelilerle yerliler arasındaki dil engelidir. Suriyeli katılımcıların birçoğunun Türkçe öğrenmemiş olması yerlilerle etkileşime geçememelerine ve uyum sağlayamamalarına sebep olmaktadır. Aynı soru yerlilere de yöneltilmiş. Ve yerlilerin % 96'sı bu soruya evet yanıtını verirken % 4'sü ise hayır yanıtını vermiştir.

Tekstilde çalışan ve tekstil için ciddi öneme sahip Suriyeli katılımcıların sigorta durumlarına bakıldığında ise katılımcılardan yalnızca biri dışında hiçbir katılımcının sigortasının olmadığı

hatta birçoğunun kayıtlı dahi olmayıp kimliksiz yaşadığı öğrenilmiştir. Sigortalı olan bir katılımcı ise Türkmen kökenli olup Türkçe bilen kayıtlı bir Suriyeli kadındır.

Tekstilde yetişkin Suriyelilerden çok, çocuklar önem taşımaktadır. Tekstilciler tarafından da en çok tercih edilen kitle olan çocuklar, hem işi daha çabuk öğrenmeleri hem de yetişkinlere nazaran daha hızlı olabilmeleri sebeplerinden tekstilciler için biçilmiş kaftan olabilmektedirler. Çalışmaya katılan Suriyeli katılımcıların da 6-17 yaş aralığında çocuğu bulunanların oranı % 44 olmakla birlikte bu çocukların % 47'si okula devam ederken % 53'ü ise eğitimden mahrum kalmaktadır. Eğitimden mahrum bu % 53 içerisinde de çocukların % 48'i tekstilde çalışmaktadır. Suriyeli çocukların eğitime devam edememeleri üzerinde de yine Suriyeli ailelerin maddi yetersizliği ilk sırada gelirken ailelerin sistemi bilmemelerinden kaynaklı işlem yapamamaları, dil bilmemeleri veya eğitim kurumlarındaki yetkililerin yönlendirme yetersizlikleri gelmektedir.

Suriyeli katılımcıların tekstilde neden çalıştıklarına ya da çalışmadıklarına, dair soruları daha iyi açıklaması bakımından katılımcılardan alıntılara yer verilmiştir. Bunlardan ilki;

"Başka iş yok yapacağımız." (SE, 41), "Diploma denkliğim yok. Mecburiyetten çalıştım." (SE, 29) ve "Suriye'deyken öğretmendim. Çalışma saatlerimiz 8-12 arasıydı. Aldığım maaşla ailemi çok rahat geçindirebiliyordum. Buraya geldim. Mesleğimi yapamıyorum. Suriyeli öğretmenlere 900 TL maaş veriyorlar. Ben bu parayla ailemi nasıl geçindireyim? Mecbur tekstilde çalışıyorum. Tekstilde 12 saat çalışıyoruz. Çalışma saatlerimiz hiç insani değil ama aldığım maaşla ailemi ancak geçindirebiliyorum." (SE, 40) açıklamaları aslında durumu özetleyen ifadelerdir. Suriyeli katılımcılar içerisinde çalışmayan grubun yüksekliği de dikkat çekmekteydi. Kadın katılımcılar içerisinde sadece ev hanımı olup çalışmayan sayısını artırmalarıyla birlikte Suriye'deyken çalışıp Türkiye'ye geldiklerinde çalışmayanların durumuna ilişkin iş bulma kolaylığı olmasına rağmen neden tekstilde çalışmadıklarını açıklayan ifadeler içerisinde de şunlar yer almaktadır:

"Çalışma saatleri çok fazla, alınan maaş ise az." (SE, 29) ve *"Tekstilde çalışırken makine bilmediğim için ortacı oldum. Makinelerde hep çocukları oturtuyorlar. Bir çocuğun bana emir vermesi çok dokunuyordu bana. O yüzden tüm öğle aralarımda makine öğrenmeye çalıştım. Patron da beni makineci yaptı. Daha sonra Suriyeli tanıdıklarım açacakları okulda bana öğretmenlik yapmayı teklif ettiler ve hemen kabul ettim. Maaşı az ama en azından kendi insanlarımıza az da olsa yardım edebiliyorum."* (SK, 29).

Yerliler içerisinde anket ve mülakat yapılan meslek gruplarından çalışmada ayrı öneme sahip olan tekstil atölye sahiplerine de sorular yöneltilmiştir. Çalışma yapılan yerliler içerisinde tekstilciler yerlilerin % 8'ini oluşturmaktadır. Tekstilcilerin Suriyeli çalıştırması ya da Suriyeli çocuk çalıştırmalarına dair en açıklayıcı ifadeler ise şu şekilde söylenmiştir:

"*Mecburiyetten Suriyeli çalıştırıyorum. Türkler çalışmak istemiyor." (*YE, 30), "*Çocuklar makineyi daha çabuk öğreniyorlar. Daha hızlılar ve çocuğa iş emretmek daha kolayımıza geliyor. Çünkü yetişkine iş emretmek de hızlanması için bağırmak da hem ona hem bize zor geliyor."* (YE, 19) ve "*Olmasalardı olmazdık. Onlar olmasa atölyelerin çoğu kapanırdı"* (YE, 43). Bununla birlikte Suriyelilerin etkilerine dair tekstilcilerin en sık tekrarladıkları ifadeler ise Suriyelilerin tekstili canlandırmaları, tekstilciler arasındaki rekabeti artırmaları ve yerlilerin tekstilde çalışmak istememesinden dolayı oluşan işçi açığını Suriyelilerin kapatmaları olmuştur. Suriyeli işçileri ile ilgili görüş bildiren tekstilcilerden birinin ise ifadeleri şu şekilde iken "*Atölyemde 20 işçi var. Bunların 15'i Suriyeli ve çocuk. Her gün iş talebiyle başka Suriyeliler geliyor. İşçiye ihtiyacımız olduğundan alıyoruz. Başlangıçta ucuz işçi olarak çalışıyorlardı. Ancak zamanla bizim onlara ihtiyacımız olduğunu anladıklarından dolayı daha fazla maaş veren atölyelere gittiler. Bir atölyeye gidip 'diğer atölye bana şu*

kadar maaş veriyor siz biraz daha fazla verirseniz sizinle çalışırız' deyip daha fazla maaş almaya başladılar. Hâlbuki eski atölyelerinde o kadar maaş almıyorlar. Bazı tekstilcilerle iletişim halinde olmamız sayesinde öğrendik biz de Suriyelilerin bu ihtiyacımızı kullandıklarını." (YK, 35) diğer bir tekstilcinin ise şu şekildedir: "*Mecburiyetten Suriyeli çalıştırsak da onlar sayesinde ayaktayız, kazanıyoruz. Yine onlar sayesinde birçok yeni atölye açıldı. Birçok insan ekmek kazanıyor onlardan. Ama bunun yanında tekstilciler arasında rekabet arttı. Bu yüzden tekstilciler birbirlerinden işçi çalmaya çalışıyorlar."* (YE, 30).

Sonuç

Yerli işçi talebinin azalmasıyla birlikte tekstilde oluşan işçi açığını kapatan Suriyeliler için artık tekstil sektörünün yeni aktörleri denilebilir. Çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda da bu durum gözlenmiş ve açıklanmıştır. İstanbul'da tekstil sektörü gibi Suriyelilerin emeğine bağlı sektörlerin toplandığı sektörlerden biri olan ve Suriyelilerin başta akrabalık ilişkilerine dayanarak geldikleri Bağcılar'da, en yaygın sektörün tekstil olması Suriyelileri bu sektöre yönlendiren sebeplerden olmuştur. Yerlilerin de çalışma saatlerinin fazla olması ve ücretinin ise düşük olmasından dolayı tercih etmedikleri tekstil sektörüne Suriyelilerin yoğun ilgisi, tekstilcilerin de Suriyelileri tercih etmesine sebep olmuştur. Başlangıçta tekstilciler tarafından ucuz işçi olarak görülen Suriyelilere ihtiyacın zamanla artması ve Suriyeliler tarafından da fark edilmesi sonucu Suriyelilerin ücretlerine zam yapılmış ve Suriyeliler ucuz işçi olarak görülmekten zamanla kurtulmuşlardır. Ancak bununla birlikte tekstilciler için ihtiyaç haline gelen Suriyeliler, tekstilciler arasındaki rekabeti artırmış ve tekstilciler için paylaşılamaz olmuştur. Bu durum sadece rekabeti artırmakla kalmamış, tekstilciler arasında da zaman zaman huzursuzluklara ve hatta çatışmalara sebep olmuştur. Birbirlerinden işçi almaya çalışmaları da bu durumun etkisini artırmıştır. Tekstilcilerin işlerinin artmasını da sağlayan Suriyeliler ilçedeki tekstil atölye sayısını da artırmışlardır. Türkiye'nin ekonomisine dolaylı olarak etki eden Suriyelilerin tekstil sektöründeki ve dolaylı olarak da ekonomi üzerindeki etkilerinin devam edebileceği de söylenebilmektedir.

Kaynakça

Bağcılar Belediyesi. "Çağırıcı: Eğitimli ve Meslek Sahibi Suriyelilere Ulaşmalıyız" http://Bağcılar www.bagcilar.bel.tr/icerik/174/16456/cagiriciegitimli-ve-meslek-sahibi-suriyelilere-ulasmaliyiz.aspx Erişim tarihi: 15.04.2016

Erdoğan, M. M., 2017. "Kopuş"tan "Uyum"a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği. Marmara Belediyeler Birliği.

Erol, E., Akyol, A. E., Salman, C., Pınar, E., Gümüşcan, İ., Mısırlı, K. Y., Mutlu, P., 2017. Suriyeli Göçmen Emeği: İstanbul Tekstil Sektörü Araştırması. İstanbul: Birleşik Metal-İş Yayınları.

GİGM, 2015. Geçici Koruma/Kitlesel Akınlar. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: http://www.goc.gov.tr/icerik3/kitlesel-akinlar_409_558_559 Erişim Tarihi: 02.06.2018

GİGM, 2018, Şubat. Göç İstatistikleri/Geçici Koruma. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik Erişim Tarihi: 02.06.2018

Kaya, A., Kıraç, A., 2016. Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Istanbul. İstanbul: Support to Life.

TÜİK, 2017. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr Erişim Tarihi: 02.06.2018

UNHCR, 2018, Şubat. Mediterranean Situation. Refugee Situations: http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean Erişim Tarihi: 02.06.2018

UNHCR, 2018, Şubat. Regional Oerview\Turkey. Syria Regional Refugee Response: http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224 Erişim Tarihi: 02.06.2018